

Превенция на сексуалното насилие срещу деца

Георги Петров

***Prevention of Sexual Abuse of Children:** Sexual abuse of children affects in an extremely destructive way child's health and psychological development. It could be performed under a variety of forms - commercial sexual exploitation of children /prostitution/, child pornography and pedophilia, sexual slavery, sex tourism and trafficking, debauchery of children, psychological harassment for the purpose of sexual gratification, incest. The severe consequences of child sexual abuse require undertaking of urgent and effective measures by the national institutions in charge of providing the best interests of the child.*

***Key words:** Sexual abuse, sexual exploitation, child prostitution, child pornography, sex tourism, sexual slavery, trafficking, debauchery, pedophilia, incest, prevention.*

Сексуалното насилие срещу деца може да бъде под различна форма – детска проституция, детска порнография и педофилия, сексуално робство, сексуализъм и трафик, блудство, психическо насилие със сексуален мотив, инцест. Сексуалното насилие въздейства силно деструктивно спрямо възрастните жертви, но то има разрушителен ефект върху детското здраве и психично развитие.

Детската проституция. В края на XVIII-ти и началото на XIX-ти век глобалната проституция, миграцията и търговията с човешки същества, чиято цел е търговска сексуална експлоатация е описвана като “бяло робство”. По това време жертвите са жени, млади момичета и деца, идващи от Западноевропейски държави. Днес жертвите идват и от Източна Европа, Азия, Латинска Америка и Африка. Търговията с женски тела е разрастващ се световен бизнес, възлизащ на над 6млрд долара годишна печалба за трафикантите (най-доходен след търговията с оръжия и наркотици). Обединените нации определят приблизително броя на жените, трафикирани като секс робини, който е около 4млн. Някъде около 50хил. жени са вкарвани в САЩ годишно, предимно от Украйна, Албания, Филипините, Тайланд, Мексико и Нигерия. Жени от Китай, Малазия, Индонезия, Южна Корея, Колумбия и Виетнам са използвани в австралийските публични домове, легално и нелегално. Трафикантите продават жени в проституиращата мрежа за 4000-5000\$ на краткосрочни работни договори. След това жените са принудени да се “отплащат” на своите “собственици” като обслужват безплатно до 500 мъже, на 12-часов работен ден, 7 дни в седмицата, печелейки нищожна част от това, което действително “заработват”. (8, 12)

Детската проституция е нарастващ проблем навсякъде по света. Само в Азия повече от 1 милион млади момичета и момчета са въввлечени в търговски сексуални дейности. В световен мащаб тенденциите в това отношение са нарастване броя на децата, които биват използвани по този античовешки начин. Интересът към децата расте и това се дължи отчасти на страха от заразяване със СПИН и наивната вяра, че по-младите интимни партньори не боледуват.

Според съществуващи проучвания в България, групата на проституиращите е изключително разнообразна, както по възраст (като по-голямата част от жените са на възраст 16 - 18 години), така и по етническа принадлежност (най-високо е представена българската общност - 46.7%, следвана от ромската - 33.5%), образование (преобладава основното образование) и социално-икономически статус (от бизнес среди до неквалифицирани работници, безработни или земеделски семейства). Освен, че групата на проституиращите е нехомогенна (няколко различни подгрупи, според видовете работно място - улична и магистрална проституция, хотелска проституция, клубове за компаньонки) тя се очертава и като изключително трудно достъпна и уязвима. Опитите за контакт с тази група, уснавяват противоречие между правата на човека и състоянието на жените, включени в

бизнеса със секс услуги. Проституцията в България се асоциира с бруталност на отношенията, физическо и психическо малтретиране, сексуално насилие, подчинение на жената.(6, 34)

България е източник, транзитна страна, а в много по-малка степен и крайна дестинация за трафика на жени и момичета с цел сексуална експлоатация. Българските жертви на трафик се изпращат в 15 държави в Западна, Южна и Източна Европа, както и в Южна Африка. Сред жертвите преобладават жени и момичета от ромски произход. В България се изпращат жертви на такъв трафик от Украйна, Румъния, Молдова, Русия и страните от кавказкия регион. Трафикантите на хора заплашват или използват физическо насилие, лъжливо затворничество, изнасилване и задържане на документите и спечелените пари, за да държат жертвите в подчинение.

Детска порнография и педофилия. Детска порнография е всякакъв вид представяне (независимо с какви средства), на деца в истински или симулирани сексуални действия, а също представяне на изображения на части от детското тяло с цел постигане на някакви сексуални резултати. В обхвата на понятието влизат снимки, негативи, списания, книги, рисунки, филми, файлове и изобщо всякакви носители на подобно съдържание. Съществуват два основни типа "детска порнография"-мека и твърда. Меката представлява изображения на разголенни подрастващи. Твърдата представлява изображения на подрастващи, въвлечени в сексуална активност. Педофилията и детската порнография са много тясно свързани. Ползването на детска порнография от педофили е нормална практика.

Педофилията и детската порнография в интернет са глобален проблем, Въпреки сътрудничеството между държавните и транснационалните специални служби за борба с престъпността проблемът не само не се решава, но и дори се задълбочава. В момента ползването на интернет за подобни цели е едно от най-опасните престъпления, превърнали се в приоритет на национални и международни правозащитни органи. Най-новата технология в интернет е създаването и разпространяването на порнографски материали, създавани в реално време. Чрез компютър оборудван с камера и микрофон се провеждат сеанси, през време на които възрастен човек извършва сексуални действия с дете. Производството, разпространението и съхраняването на носители с детска порнография по виртуален път, както и поддържането на база данни с такава не е възможно без съдействието на криминални структури с интернационален характер. Предпоставка за създаването на порнографски продукти е търговията с деца и престъпленията, свързани с половата неприкосновеност на подрастващите. Също така, отношение имат и всички останали насилствени престъпления, по специално престъпления срещу личността, които могат да започнат с отвлечане, противозаконно лишаване от свобода, принуда и телесна повреда, както и изнудване и убийство.

Интернет позволява всеки, който е дори с минимални познания в информационните технологии, да създава и разпространява подобна информация. Престъпленията свързани с детската порнография и педофилията се превръщат от локални в глобални. Анонимността, бързият достъп и информирването на големи общности създават благоприятна за престъпниците и потребителите на техните продукти среда, която трудно може да бъде контролирана.

Инцист. Макар и много рядко срещан, инцистът носи след себе си много сериозни последици от морално психологическо и физическо естество. Той се реализира обикновено между приемен родител и заварено дете.

Последици. За децата всяка форма на сексуално насилие има дълготрайни последици, с които повечето деца не могат да се справят, а много родители не разбират същността на деянието и неговите последици.

Сред разнообразните прояви на разстройствата се откриват пораженията на психиката, които могат да бъдат причислени към категорията "посттравматично стресово разстройство". Непосредствените последствия от насилието се изразяват преди всичко в личностно-поведенчески и емоционални нарушения-възбудимост и раздражителност, спонтанно или дисоциативно реагиране, фиксация на травмиращото събитие, бягство от реалността и злоупотреба с психоактивни вещества, предразположеност към трудно овладявани агресивни реакции и афекти, фобии и подозрителност, мании, намалена умствена и физическа дееспособност. Непосредствените последствия от насилието могат да се трансформират в дългосрочни симптоми, влияещи върху целия живот на детето. Симптомите могат да бъдат нарушения в познавателната среда, трайни разстройства в апетита и съня, страхова психоза, загуба на говор, трудно преодолима зависимост от психоактивни вещества, многократно и недостатъчно контролирано възпроизвеждане на травмиращото действие в собственото поведение, натрапчиви опити за самонаказание, опити за суицид, поредица от соматични оплаквания.

Посттравматизираното сексуално дете продължава да проявява своя синдром дотогава, докато не му се обърне внимание. За да избяга от болката, причинявана му от травмата, детето развива дисоциация (това е понятие, което е извлечено от хипнозата). Тази дисоциация се проявява в спиране на развитието на детето (синдром на Питър Пан), като неговата психика си остава същата в тяло, което продължава своя въртеж. (2, 43)

Превенция. Съгласно българското законодателство проституцията не се третира като престъпление, макар тя да води след себе си до така наречените съпътстващи престъпления, които често са едни от най-тежките – изнасилвания, убийства и други. Води се дискусия за или против легализирането на проституцията в България като в публичното пространство се изразява воля за узаконяването на тази дейност. Но склоняването към проституция е престъпление и в това отношение е необходимо да се предприемат действия за допълнителни изменения на чл. 155 от Наказателния кодекс. (4)

На международно ниво няма уредба, която изрично да се отнася до средства за превенция и борба с детската онлайн порнография. Въпреки това в редица документи се дефинират основните права на детето, както и принципните аспекти от неговата личност, чиято закрила бива обявена за глобален, държавен и социален приоритет. Забранява се произволната и незаконна намеса в личния живот на детето, посегателствата върху неговото достойнство, чест и добро име. (3.) Принцип 9 от Декларацията подчертава необходимостта от неговата ефективна и навременна *"защита от всички форми на жестокост и експлоатация, както и забраната подрастващите да бъдат обект на търговия в каквато и да е форма"* (8, 68)

Колизията "свобода на информацията срещу лична сигурност за подрастващите" е изключително актуална днес и тенденцията в САЩ и Европейските страни е тя да бъде разрешена в полза на гаранциите за сигурността на детето. Това се постига по технически начин чрез филтри и контент скенери, както и чрез въвеждането на рейтинг системи за съдържанието на насилие и порнографски материали в сайта. Чл.19 и чл.34 от Конвенцията за правата на детето са едни от малкото текстове в международноправните документи, които визират пряко борбата срещу сексуалната експлоатация на децата. Чл.19 задължава държавите страни по Конвенцията да предприемат всички необходими законодателни, административни, социални и образователни мерки за *"закрила на детето от всички форми на умствено насилие, посегателство или злоупотреба"*, включително и други престъпления. Ал.2 на същия член задължава държавите *"да предвидят механизми за предотвратяване, разследване, разкриване, докладване и проследяване, включително на случаите на създаване на детска онлайн*

порнография”. Чл.34 от Конвенцията фиксира деянията, които следва да бъдат инкриминирани и преследвани в рамките на националните правни системи. Това са “подбуждане и принуждаване на дете да се занимава с каквато и да е незаконна сексуална дейност, както и експлоатация на деца с цел производство на порнографски продукти и материали”. Същевременно чл. 35 забранява търговията с деца под каквато и да е форма и с каквато и да е цел (следователни и с цел създаване на онлайн порнографски съдържания), а чл.36 предвижда държавите страни по Конвенцията да закрилят детето от всички възможни форми на експлоатация, засягащи в каквато и да е аспект състоянието на детето.(3)

За да се предпазят децата и да се ограничи разпространението на порнографски материали е нужно участието и личната ангажираност на всеки участник в интернет пространството, независимо от неговия статус и възможност.

Полицейска закрила. Една от мерките, които се прилагат за защита на деца от всякакъв вид насилие, е полицейска закрила. Органите на МВР своевременно уведомяват местния отдел “Закрила на детето” за осъществяване полицейска закрила с цел предприемане на последващи мерки от отдела с оглед защита интересите на детето. Полицейската закрила се предоставя за не повече от 48 часа по всяко време на денонощието. Полицейска закрила на дете се предоставя от органите на МВР, когато детето е обект на престъпление, има непосредствена опасност за живота или здравето му, има опасност детето да бъде въвлечено в престъпление, когато то е изгубено или в безпомощно състояние или е останало без надзор. Полицейска закрила може да поиска самото дете, родител или лице, на което е възложено изпълнението на родителските функции, социален работник, представител на общинската администрация или член на Местната комисия за борба срещу противообществени прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН), полицейски органи, прокуратура или съд. Детето се настанява в специално помещение в Районното полицейско управление (РПУ) или в Дом за временно настаняване на малолетни или непълнолетни (ДВНМН). При настаняване на детето в специално помещение то може да се придружава от родител или лице, на което е възложено да упражнява родителски функции. Възможно е детето да бъде настанено в специализирана институция за отглеждане и възпитание на деца към Министерство на здравеопазването, Министерство на образованието и науката и Министерство на труда и социалната политика. В тези случаи при приемането на детето се извършва медицински преглед, за което се изготвя документ от квалифицирано медицинско лице. Понякога детето може да се настани в семейството му или при лицето, поело родителските функции, но със съгласието на Дирекция “Социално подпомагане” по местоживееене на детето.(5) В своята дейност полицията си партнира с някои неправителствени организации, които освен психосоциална помощ, могат да предоставят за временно ползване защитени жилища от дете-жертва или от дете с родител – жертви на насилие.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Закон за закрила на детето.
- [2] Кейзер, Ив, “Да се хипотизира немислимото. Посттравматичният синдром като следствие от сексуална злоупотреба при възрастни и деца”, МВР-ДНМ
- [3] Конвенция на ООН за правата на детето.
- [4] Наказателен кодекс на Република България.
- [5] Наредба за реда и условията за предоставяне на полицейска закрила на детето.
- [6] Трафикът на жени-въпроси и отговори, Асоциация Анимус, стр. 34, 2002г., София

[7] Трафик на хора-това интересува ли ви?: Проблеми: Институции: Решения, стр. 69, Бургас, Меценатиздат, 2005

[8] Wilson, O., Globalized Female Slavery , 2002

За контакти:

Доц. д-р Георги Добрев Петров, СУ "Св. Климент Охридски", 0878929434, e-mail: petrov.g@abv.bg

Докладът е рецензиран.